

PM

UPPDRAG MAF Höja 1:67	UPPDRAGSLEDARE Andreas Sandwall	DATUM 2019-11-08
UPPDRAGSNUMMER 13009718	UPPRÄTTAD AV Sofi Sundin	

Utredning gällande markavvattningsföretag på fastigheten Höja 1:67

Bifogade handlingar: *Handlingar rörande Höje dikninsföretag av år 1952* med bilagor.

Uppdragets omfattning

I närheten av Preparts exploateringsområde vid Karlstad golfklubb, på fastigheten Höja 1:67, finns ett markavvattningsföretag som har okänd status. Uppdraget omfattar att hitta kompletterande dokumentation för markavvattningsföretaget och se om det finns begränsningar som behöver tas hänsyn till vid kommande exploatering.

Tillgängligt underlag

- Länsstyrelsen webbGIS innehållande information om bland annat markavvattningsföretag
- *Handlingar rörande Höje dikninsföretag av år 1952*, beställda från Länsstyrelsen i Värmland. Dessa bilägges detta PM.

Sammanfattning och tolkning av tillgänglig information

Markavvattningsföretaget är aktivt då det finns utmärkt på Länsstyrelsens webb-GIS och att vi inte fått någon annan information från Länsstyrelsen. Ingenting i de beställda handlingarna tyder heller på att företaget skulle vara inaktivt.

Om ett markavvattningsföretag är aktivt gäller de bestämmelser som framgår av handlingarna som beskriver det. Ägaren till markavvattningsföretaget är skyldig att underhålla det i enlighet med dessa handlingar och anläggningens djup och läge får inte förändras jämfört det som där står angivet.

Av *Handlingar rörande Höje dikninsföretag av år 1952* framgår:

- Bert Sundberg var enda sökande. Fastigheten hette Höja 1:36. Inga andra fastigheter förväntades bli berörda av företaget.
- Som beskrivning av vad förrättningen avser står "dikning av 11,38 ha" med ett avloppsdike med 10 tums rör med en längd av 326 m". Medföljande profilritning (Bilaga 2 i ovan refererade handlingar) visar att ledningssträckan uppströms denna består av som 6 tums rör högst upp i systemet och sedan 9 tums rör längre ned.

- Alla avlopp är täckta ledningar (markerade med röd linje på handlingarnas tillhörande plankarta). Ledningarna har profiler, dimensioner och fallförhållanden föreslagna i handlingarna. Avloppsledningarnas flodvattenmängder och avbördningsförmåga finns i tabell i dokumentet, vilken är inklippt nedan (figur 1). Ledningarna är enligt handlingarna av betong.

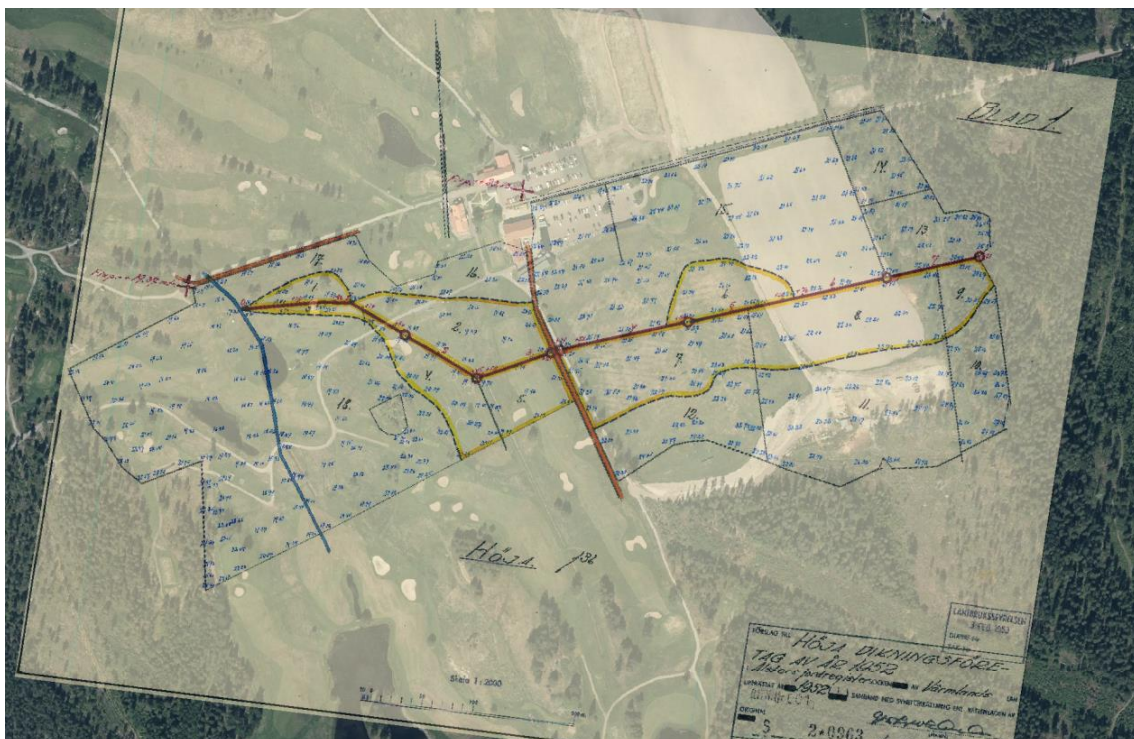
Av- lopps- sträcka	Neder- börds- område har	Beräknad flod- vatten- mängd liter/sek	Beräknad medel- vatten- mängd liter/sek	Botten- lut- ning o/oo	Led- ningens dime- n- sioner n/m	Ledningens avbördnings- förmåga lit/sek
0-2 ⁺⁴⁵	30	45.0	4.5	5.0	250	45.0
2 ⁺⁴⁵ - 3 ⁺³⁰	24	36.0	4.5	5.0	250	45.0
3 ⁺³⁰ - 6 ⁺⁵⁰	16	24.0	2.4	3.0	225	24.0
6 ⁺⁵⁰ - 7	10	15	1.5	13.2	150	15.0
7 - 7 ⁺⁵¹	10	15	1.5	30.0	150	15.0

Figur 1. Figuren visar de olika avloppsträckornas nederbördsområden, flodvattenmängder, rördimensioner, bottenlutningar samt de olika ledningarnas avbördningsförmåga.

- Handlingarna anger att "Företaget bör utföras i enlighet med det upprättade förslaget." Förslaget kan alltså antas stämma med verkligheten. Anläggningens status idag är dock okänd.
- Som vidare ledning vid arbetets utförande står att på profilritningen angivet höjdläge på bottenlinjen i förhållande till fixpunkterna ska gälla framför angivna djupsiffror i grävningstabellen (Bilaga B i handlingarna) samt "att de till ledning vid arbetets utförande och framtida underhåll anbragda fixpunkterna, vilkas läge såväl i plan som profil framgå av de upprättade ritningarna, ej må vid laga ansvar rubbas."

Svaret på frågan om det finns begränsningar som behöver tas hänsyn till vid kommande exploatering är alltså "JA".

Figur 2 nedan visar plankartan av markavvattningsföretaget (Bilaga/Blad 1, tillhörande ovan refererade handlingar) lagd på Lantmäteriets ortofoto vilket visar dagens markanvändning. Idag ligger stora delar av markavvattningsföretaget under golfbanan.

Figur 2. Figuren visar markavvattningsföretagets läge i förhållande till dagens markanvändning. Bakgrundsbilden är Lantmäteriets ortofoto.

Att avveckla ett markavvattningsföretag

Om ett markavvattningsföretag är aktivt i laglig mening, men inte längre har den praktiska användning det en gång var avsett att ha, är det möjligt att avveckla det. Detta kan ske på två sätt. Om deltagarna i företaget är överens om att markavvattningsföretaget ska upphöra kan de upprätta en överenskommelse om detta. För att överenskommelsen ska bli giltig gentemot de ingående fastigheterna måste överenskommelsen godkännas av mark- och miljödomstolen.

En avveckling av ett markavvattningsföretag kan även ske genom att någon av deltagarna ansöker om att företaget avvecklas hos mark- och miljödomstolen. Frågan ska då hanteras av mark- och miljödomstolen som ett ansökningsmål enligt 21 kap. 1 §, 8 pkt, miljöbalken. Sannolikt kommer mark- och miljödomstolen i sådana fall att utse en markavvattningssakkunnig som får utreda förhållandena och komma med ett förslag till lösning.

Om ett markavvattningsföretag fortsättningsvis ska vara aktivt och kommer att belastats med ett högre flöde än det från början var tänkt att det skulle hantera kan det behöva grävas om. Detta är också ett ärende som hanteras av mark- och miljödomstolen genom en omprövning.

Vid en initiering av upplösning eller omprövning av ett markavvattningsföretag i samband med exploatering är det bra att ha i åtanke att de fastigheterna som direkt berörs av exploateringen inte alltid innefattar alla sakägare inom markavvattningsföretaget. Bra handledning finns att få i

publikationen *Äga och förvalta diken och andra vattenanläggningar i jordbrukslandskapet*¹. I detta fall ser det dock ut som att hela markavvattningsföretaget ligger inom fastigheten Höja 1:67. Då det bildades bedömdes det inte påverka någon annan fastighet. Detta ser heller inte ut att vara fallet idag.

Fysiska problem som kan uppstå om markavvattningsföretaget belastas med ett högre flöde än det är avsett för är erosion, dämning och översvämning.

Rekommenderat nästa steg

Vid exploatering av naturmark ökar nästan alltid avrinningen jämfört med hur det såg ut innan exploateringen skedde. Detta gör att mer vatten än tidigare behöver avledas från området. Om denna mark ska avvattnas via det aktuella markavvattningsföretaget innebär det att det belastas med ett högre flöde än tidigare.

Det är i dagsläget okänt i vilket skick det berörda markavvattningsföretaget är i och om utrymme för högre belastning finns. Det finns dock tydligt angivet i tabellen ovan vilken vattenmängd det kan hantera.

Då hela markavvattningsföretaget idag ligger på en och samma fastighet rekommenderas att undersöka vilken funktion det fyller i dagsläget och om det är möjligt att upplösa eller ompröva det, eller hur det på bästa sätt hanteras, innan fastigheten delas upp i flera fastigheter.

---

¹ Heeb, A., Johansson, T., Larsson, T., Lundmark, M. och Svensson, B. *Äga och förvalta diken och andra vattenanläggningar i jordbrukslandskapet* LRF (2014).